

RÖRLIGT FRILUFTSLIV I YSTADS KOMMUN

Formgivning: Siv Bengtsson-Lindsjö

Text: Siv Bengtsson-Lindsjö

Medförfattare: Ulf Andersson, Christin Jönsson, Alexandra
Hansson, Jerker Åkesson, Kristina Rosberg, Mats Elfström

Foton: Fredrik Ekelöv, Christin Jönsson, Jan Hallerby, Siv
Bengtsson-Lindsjö, Lasse Lindsjö, Christer Persson, Richard
Bergendahl, Andreas Malmkvist

Omslagsbilder: Framsidan - Fredrik Ekelöv och Bo Hall. Baksidan
-Jan Hallerby, Fredrik Ekelöv och Lasse Lindsjö

Tryckår: 2013

Copyright: Ystads kommun

Innehållsförteckning

Inledning	5	Andra områden intressanta för friluftsliv.....	24
Nationella mål för rörligt friluftsliv.....	5	Nyvångsskogen.....	24
Friluftsliv och folkhälsa	7	Krageholmsområdet.....	25
Tillgänglighet	8	Skarviken.....	25
Några sätt att underlätta för fler.....	8	Hagestads mosse.....	25
Hur man tar sig ut i naturen.....	8	Dag Hammarskjölds park.....	26
Information.....	8	Olika aktiviteter.....	27
Toaletter.....	8	Vandringsleder.....	27
Rastplatser.....	9	Ystad - Nybrostrand.....	27
Strövstigar.....	9	Nybrostrand - Löderups strandbad.....	27
Utsiktsp plats, fågeltorn och brygga.....	9	Löderups strandbad -Borrby strandbad.....	27
Rörligt friluftsliv och allemansrätten.....	10	Snogeholm - Ystad.....	27
Hur man får gå och vara i naturen.....	10	Cykelleder.....	28
Camping.....	10	Motionsspår.....	28
Grillning och picknick.....	10	Ridning.....	28
Blommor och bär.....	11	Badstränder.....	28
Lösa hundar.....	11	Camping.....	28
Bad, jakt och fiske.....	11	Båtliv.....	29
Naturområden och rörligt friluftsliv.....	11	Fiske.....	29
Naturreservat och rörligt friluftsliv.....	12	Häng- och skärmflygning.....	29
Skogshejdan.....	13	Boule.....	29
Högestads mosse.....	14	Discgolf.....	29
Svartskulle.....	15	Information.....	30
Bjersjöholms ädellövskog.....	16	Kommunens webbsida.....	30
Norra Sandskog.....	17	Ystad& Österlen - Besöksguide.....	30
Ystads Sandskog.....	18	Facebook.....	30
Ingelstorps mosse.....	19	Kommunens Turistbyrå.....	30
Hammars Backar - Kåsebergaåsen.....	20	Andra webbsidor.....	30
Backåkra.....	21	Karta: Friluftsmål	
Hagestad.....	22		
Sandhammaren.....	23		
Hagestad - Järarna.....	24		

Inledning

Med rörligt friluftsliv menas här fritidsaktiviteter utomhus i en omväxlande och stimulerande naturmiljö. Begreppet innefattar vistelse i naturen, vandring, cykling, ridning, bad, skidåkning, svampplockning med mera. Det vill säga aktiviteter som är kravlösa och inte bygger på tävling eller kräver stora anläggningar. Bakgrunden till att rapporten nu tas fram är ett beslut i kommunfullmäktige förra året (2012). Beslutet grundade sig på en motion där man ville lyfta fram de kvaliteter som finns i kommunen och öka tillgängligheten för kommuninvånare och besökare.

Den som utövar friluftsliv söker framför allt en speciell upplevelse som kan beskrivas med ord som ”vildmarkskänsla”, ”få lite friskluft”, njuta av ostördhet”, ”komma nära naturen”, ”få röra på sig” och så vidare. Men människor har olika förutsättningar. För att underlätta för fler, kan vissa områden anpassas så att det blir lättare att ta sig fram med t.ex. barnvagn och rullstol. Det kan röra sig om enkla åtgärder som att vandringslingan är tillräckligt bred och inte har branta partier eller hur en rastplats med bord och bänkar är utformad. Alla mår bra av att vistas i naturen, men för att fler ska få möjlighet behövs också bra och lättillgänglig information som riktar sig till olika grupper av människor.

Rapporten behandlar kopplingen mellan friluftsliv och hälsa, olika faktorer som påverkar tillgängligheten till naturen, vad allemansrätten innebär för möjligheter

och begränsningar, tillgänglig information kopplad till friluftsliv, fina naturområden att vistas i och olika friluftslivsaktiviteter som man kan ägna sig åt i Ystads kommun.

Nationella mål för rörligt friluftsliv

Kommunens målsättning att ta fram en åtgärdsplan för rörligt friluftsliv ligger helt i linje med de nationella målen. I propositionen Framtidens friluftsliv (prop. 2009/10:238) formulerades det övergripande målet för friluftslivspolitikerna på följande sätt: ”Målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.”

Framtidens friluftsliv - specificerades i tio punkter:

- naturen är tillgänglig för alla
- personligt och ideellt engagemang står i centrum
- allemansrätten värnas
- det hållbara brukandet tar hänsyn till friluftslivets behov
- kommunernas ansvar för den tätortsnära naturen är starkt
- friluftslivet bidrar till landsbygdsutveckling och regional tillväxt
- skyddade områden är en tillgång för friluftslivet
- friluftslivet har en given roll i skolans arbete

- fysisk aktivitet och avkoppling stärker folkhälsan
- beslut om friluftsliv fattas med god kunskap

I Regeringens skrivelse, ”Mål för friluftslivspolitikerna” (2012/13:51) utvecklades målen på följande sätt:

Tillgänglig natur för alla:

Möjligheten att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet är stor och människors olika behov är tillgodosedda. Områden med god tillgänglighet finns utpekade, är kända och uppskattade och förvaltas långsiktigt. Tillgänglighet har hög prioritet inom planering, information och förvaltning av natur- och kulturlandskapet samt andra områden av betydelse för friluftslivet.

Engagemang och samverkan:

Ett starkt engagemang och samverkan där personligt och ideellt engagemang står i centrum. Organisationerna bör i högre grad än i dag samverka. Ökad samverkan kan bidra till att fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv. Det bör även finnas etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet lokalt, regionalt och nationellt.

Allemansrätten:

Allemansrätten är grunden för friluftslivet. Detta innebär att allemansrätten värnas och allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten.

Natur för friluftsliv:

Det finns tillgång till natur för friluftslivet. Detta bör innebära att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.

Attraktiv tätortsnära natur:

Det finns attraktiv tätortsnära natur för friluftslivet. Detta innebär att befolkningen har tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden.

Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling:

Detta innebär att friluftsliv samt natur- och kulturturism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark och hållbar utveckling och regional tillväxt. Natur- och kulturturism bör uppmärksammas och prioriteras som strategiska verksamheter inom besöksnäringen. Upplevelserna bör kännetecknas av hållbarhet, kvalitet, värdeskapande, tillgänglighet och säkerhet.

Skyddade områden som resurs för friluftslivet:

Detta innebär att skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.

Ett rikt friluftsliv i skolan:

Detta bör innebära att förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande skolformer samt fritidshem bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling i enlighet med verksamheternas styrdokument. Barn och elever bör ges goda möjligheter att vistas utomhus.

Friluftsliv för god folkhälsa:

Goda förutsättningar skapas för att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet. Målet bör innebära att evidensbaserade kunskaper om insatser som skapar förutsättningar för friluftsliv och främjar hälsa sammanställs och sprids till kommuner, landsting, ideella organisationer och andra berörda aktörer.

God kunskap om friluftslivet:

Det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag bör ha god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism.

Genomförande, samordning och uppföljning:

Naturvårdsverket bör få samordningsansvar för uppföljningen av de tio friluftslivsmålen med tillhörande rapportering. För varje mål bör det utses en till två samordnande myndigheter. Ansvar och uppdrag bör ses över och förtydligas i t.ex. instruktioner, regleringsbrev eller uppdrag till myndigheter. Länsstyrelsens arbete med samordning på regional nivå bör stärkas.

Friluftsliv och folkhälsa

Den gröna miljön har stor betydelse för människors livskvalitet, vardagsliv och hälsa. Bland annat visas detta genom forskning från Sveriges Lantbruksuniversitet där man funnit tydliga samband mellan ökad vistelse i natur och en förbättrad hälsa. Möjlighet till fysisk aktivitet och rekreation i natur- och grönområden påverkar bl.a. människors förmåga att återhämta sig från stress. Detta i sin tur bidrar till att öka befolkningens hälsa. Att vistas i gröna miljöer ger också positiva effekter som förbättrad kondition, rörlighet, koncentration och inlärningsförmåga och ökad kreativitet. Möjligheten till ett rikt friluftsliv i naturen, där det finns platser där människor kan vistas, röra på sig och koppla av är därför en viktig faktor för en bra folkhälsa.

Svenskarna lever allt längre, men genomsnittligt allt färre år som friska och ohälsan är ett stort och växande samhällsproblem. De sjukdomar som ökar är dels de stressrelaterade d.v.s. depressioner, trötthet, panik och värk, dels sjukdomar som beror på stillasittande såsom värk, hjärtkärlsjukdomar, fetma och diabetes. Många faktorer bidrar till denna utveckling - fler bilar per hushåll, ökat dataspelande, minskad spontan idrott, mer stillasittande på arbete och fritid samt att vi omger oss med teknik som minskar vår aktivitetsnivå.

Det finns ett tydligt samband mellan tillgång till natur och välbefinnande. Vistelsetiden är i sin tur starkt relaterad till avståndet till naturområdet. Den som har nära till ett grönområde tillbringar mer tid där än den

som har längre väg. Men det visar sig också att enbart tillgången på - utsikt över ett grönt område - påverkar stressnivåerna. Högst stressnivå finns på arbetsplatser där man inte har tillgång till en ”grön utsikt” och där man inte kan gå ut. Medan personalen på arbetsplatser som är omgivna av ett grönområde och där det finns möjlighet att gå ut oftast är mindre stressade.

Tillgången till natur är en viktig faktor, men också grönområdets karaktär är betydelsefull. Flera faktorer påverkar hur ett grönområde upplevs, såsom rofylldhet, vild-

Foto: Fredrik Ekelöv

het, artrikedom, att det är tillräckligt stort, att det är en bra plats där man kan samlas, en trygg plats, en bra mötesplats och en plats kopplad till kultur och historia.

Gröna förskolegårdar gynnar barns utveckling. En jämförelse av hur barn beter sig och utvecklas på förskolor med olika typer av utemiljöer visar på stora skillnader. I miljöer utan grönytor, träd och snår är barnens möjligheter begränsade. Barnen tillbringar mycket tid i väntan på leksaker, och då uppstår det ofta konflikter. I miljöer som mer liknar ett naturligt landskap, med variation och grönska, blir barnen mer avslappnade och det blir färre konflikter.

Friluftslivet har stor betydelse för hälsan hos flera befolkningsgrupper både barn, unga, äldre, men också speciellt utsatta riskgrupper som personer med funktionsnedsättning, hjärt-kärlproblematik och psykisk ohälsa. En viktig målsättning är att ge förutsättningar för fysisk aktivitet och möjlighet till friluftsliv för hela befolkningen.

Mer om Friluftsliv och folkhälsa:
Friluftsliv - Framtid - Folkhälsa, Kungl. Skogs- och Lantbruksakademins tidskrift. Nr 8 . 2005

Grönstrukturprogram för Ystad tätort (Funktioner och värden), Tillägg till Översiktsplan 2011.

Rörligt friluftsliv i ystads kommun

Tillgänglighet

Vad behövs då för att locka fler ut i naturen? En viktig faktor är information om hur man kan ta sig ut i naturen, en annan är hur tillgängligt själva området är. Förutsättningarna varierar för olika grupper av människor, men genom olika anordningar och bra information kan man underlätta för fler att komma ut i naturen.

Människor är olika och har olika möjligheter och behov. Det handlar om människor med olika ålder, olika kulturellt ursprung, olika livssituation, personer som använder rullstol eller rollator, småbarnsföräldrar, barn med funktionsnedsättning eller de som fått svårt med orken av någon anledning. Alla behov kan man inte uppfylla. Ibland är det helt enkelt olämpligt eller omöjligt med hänsyn till topografin och naturförutsättningarna på platsen. Men ofta kan små förändringar öka möjligheterna för fler att få tillgång till och njuta av fin natur. Olika aktiviteter kan också locka den ovane ut i naturen. Här kan föreningslivet spela en viktig roll.

Några sätt att underlätta för fler

Det bör finnas tydlig information, som underlättar valet av utflyktsmål, så att friluftsupplevelsen blir positiv. Området bör vara beskrivet och det bör framgå om där finns toalett, rastplats, markerade promenadstigar, utsiktsplats, fågeltorn, m.m. Det ska också tydligt framgå hur tar man sig till området om man är fotgängare, cyklist, åker med kollektivtrafiken eller tar bilen.

Hur man tar sig ut i naturen

En viktig målsättning är att man ska kunna ta sig ut i naturen oberoende om man går, cyklar, åker kollektivt eller tar bilen.

Information som är viktig:

- Tydligt utmärkta gång- och cykelleder.
- Att det finns information där leden börjar om det finns branta lutningar längs gång- och cykelleden.
- Där gång- och cykelleder korsar vägar med biltrafik ska korsningarna vara trafiksäkra.
- Gång- och cykelstråk som hänger samman ökar möjligheterna.
- Det är positivt om det finns någon bänk att vila på längs stråken.
- Parkeringsplatser i anslutning till populära naturområden bör finnas. Där bör det också särskilt markeras och skyltas upp en speciell parkeringsficka för rörelsehindrade.
- Möjligheten att åka kollektivt ut i naturen ökar möjligheten för fler. Det finns bussar utformade för att ta med elrullstolar och det skulle vara positivt om sådana användes på turer som passerar viktiga utflyktsområden. Hållplatsernas utformning är också viktig, d.v.s att det finns tillräcklig plats så man kan komma på och av bussen med t.ex. rullstol. Kännbar information bör också finnas vid hållplatserna för synskade.
- Positivt är också om det från hållplatsen finns en skyltad gångväg till och från naturområdet.

Information

Det är viktigt att det finnas information riktad till olika målgrupper i anslutning till utflyktsområdena. Den bör omfatta vilka regler som gäller i naturområdet samt standard på strövstigar, rastplatser och andra anläggningar som finns i området.

Detta har betydelse:

- Informationen är synlig, kännbar, hörbar och i form av text och kartor. Viktig information bör visas med bildsymboler för fågeltorn och rastplatser m.m..
- Informationsplatsen bör ha ett namn som man kan uppge om man behöver bli hämtad.
- Texten på informationstavlor bör vara begränsad och på klarspråk (ett vårdat, enkelt och begripligt språk). Det bör också finnas information på andra språk än svenska. Den som vill ha ytterligare information kan hänvisas till kommunens hemsida och eventuell app.
- Det bör finnas en hänvisning till den som är ansvarig för skötsel av området, så att eventuella fel ska kunna anmälas.

Toaletter

Toaletter kan ha olika standard beroende på vad det är för naturområde och på besöksstrycket. Men om det bara finns en toalett bör det vara en toalett som är tillgänglig även för rullstolsanvändare.

Detta underlättar för de som behöver utrymme:

- Om det är plant utanför toalettdörren.
- Dörrar som är lätta att öppna och stänga.
- Toaletter som har nedfällbara armstöd och där det finns plats på båda sidor om och framför toalettstolen.

Rastplatser

Rastplatser med bord och bänkar och grillplatser bör vara möjliga att använda oavsett vad man har för funktionsförmåga. Detta för att man ska kunna sitta tillsammans och få gemensamma upplevelser.

Detta har betydelse:

- Det är lätt att komma fram till grillplatsen med rullstol.

Med en tråspång fram till stranden kan man rulla hela vägen. (Foto Christin Jönsson)

- Det går att komma fram till fikabordet och plats finns för rullstol.
- Det finns bänkar med rygg- och armstöd.

Strövstigar

Det bör finnas promenadlingor som passar för olika målgrupper så att de passar för personer med ledsagare, personer som använder teknikkäpp, familj med barnvagn, eller personer som tar sig fram med rullstol eller rollator.

Detta har betydelse:

- Promenadlingor med tydlig markering.
- Jämnt och fast underlag.
- Promenadlingornas längd och lutning.

- Det finns bänkar längs promenadlingorna.
- Bredden på promenadlingorna.
- Platser där man kan mötas och komma fram med rullstol eller barnvagn.
- Slingor som är försedda med kanter som man kan känna med en teknikkäpp som underlättar för personer med grav synskada.

Utsiktsplats, fågeltorn och brygga

Det är betydelsefullt att de anordningar som finns är utformade så att besökare med olika funktionsförmåga kan ta del av upplevelsen.

Detta har betydelse:

- Trappor som är försedda med ledstänger och kontraster.
- Ramper som är flackare än 8 % men helst 5 %.
- Att man kan se över räcket.

Mer om tillgänglighet för olika grupper
Checklista för tillgänglighet i natur- och friluftsområde i Skåne (Länsstyrelsen i Skåne version 2008-10-16).

Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. (Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Handisam. Rapport 6562 april 2013)

Rörligt friluftsliv och allemansrätten

Landskapet i Ystads kommun är variationsrikt och det finns goda möjligheter till friluftsliv med bad, fritt strövande och att få vistas i fin natur. Den långa kuststräckan med fina sandstränder, naturområdena Sandskogen, Lilleskog och Dag Hammarskjölds park intill staden Ystad, skogslandskapet kring Krageholmsjön, Fyledalen och Nyvångsskogen, samt ängs- och hagmarker i Baldringeområde är några exempel på sådana fina platser.

Den svenska naturen står öppen för oss alla genom Allemansrätten. Men man måste vara varsam mot naturen och visa hänsyn till både människor, växter och djur. Miljöbalken ställer särskilda krav på den som nyttjar naturen. Enligt 7 kap. 1 § tolkas Allemansrätten som så, att när man vistas i naturen får man inte störa och inte förstöra. Så länge man lever upp till detta finns stora möjligheter att till rekreation och att få uppleva fin natur.

Hur man får gå och vara i naturen

Det är tillåtet att gå, cykla, rida, åka skidor och tillfälligt vistas i naturen förutsatt att man inte skadar gröda, plantering eller annan känslig mark. Men man måste visa hänsyn och inte passera över eller vistas på privat tomt eller störa markägare i deras verksamhet. Om man t.ex. passerar en inhägnad betesmark får man inte skada stängsel eller störa boskap och det är viktigt att stänga grindar.

Ridtur i Norra Sandskogen. (Foto: Jan Hallerby)

Det är däremot inte tillåtet att köra bil, motorcykel, moped eller annat motordrivet fordon på barmark i terrängen. Detta regleras i Terrängkörningslagen (1975:1313). Denna säger i korthet att körning i terräng med motordrivet fordon för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk är förbjuden på barmark i hela landet. Körning på snötäckt mark är däremot tillåten, om detta kan ske utan att skada mark eller vegetation. Det är inte heller tillåtet att köra motordrivna fordon på enskilda vägar som är avstängda för motortrafik. Sådana vägar ska vara utmärkta med vägmärke eller på annat tydligt sätt.

Camping

Man får tälta ett dygn i naturen om marken inte används som jordbruksmark och/eller ligger nära bostadshus. Camping med husvagn eller husbil begränsas däremot av Terrängkörningslagen (1975:1313).

Grillning och picknick

Man ska aldrig elda på stenhällar eftersom berget då kan spricka och det blir sår i naturen som aldrig läks. Man ska inte heller elda när det är torra och det är viktigt att det finns vatten i närheten så elden kan släckas. Oftast är det inte tillåtet att göra upp eld eller grilla i naturreservat utom på iordningställda platser. På reservatsskyltarna finns upplysning om vad som gäller.

Allt skräp, glasflaskor, kapsyler m.m. måste man naturligtvis ta med sig. Om det lämnas kvar i naturen kan det förutom att det blir skräpigt även skada både människor och djur.

Blommor, bär och svamp

Plocka blommor, bär och svamp får man, förutsatt att det inte är inom ett naturreservat där det kan finnas speciella restriktioner. Vissa blommor är också fridlysta, t.ex. orkidéer som är fridlysta i hela landet. Dessa får man naturligtvis inte plocka. Hela buskar eller träd, liksom kvistar, näver eller bark från växande träd, får man inte heller ta.

Lösa hundar

Det är tillåtet att ha med hunden i naturen, men den ska hållas kopplad under tiden 1 mars - 20 augusti då djurlivet är som känsligast. Men även annan tid på året måste man ha uppsikt över sin hund så att den inte skadar djurlivet. I vissa naturreservat kan även gälla speciella regler som man måste ta hänsyn till.

Enligt kommunens lokala ordningsföreskrifter (12 FS 1995:91) är det inte heller tillåtet att ta med hunden på allmän badstrand under tiden 1 april - 30 september. Undantag från detta är ledarhund för synskadade personer och service- och signalhund för funktionsnedsatta personer.

Kantareller. (Foto Siv Bengtsson-Lindsjö)

Bad, jakt och fiske

Det är tillåtet att bada och tillfälligt gå i land om man kommer med båt förutsatt att det inte är på en tomt eller det gäller särskilt tillträdesförbud där man vill skydda till exempel fåglar eller sälar.

Fiske ingår normalt inte i allemansrätten, men man får fiska med spö och andra handredskap längs kusterna. För fiske i andra vatten krävs tillstånd eller fiskekort.

Jakt ingår inte i allemansrätten. Det är inte heller tillåtet att ofreda djur eller djurens bon eller att ta fågelägg. Detta räknas som jakt.

Mer om allemansrätten kan man läsa på:

- Länsstyrelsens webbsida
- Naturvårdsverkets webbsida
- Naturvårdsverkets rapport (2004), Allemansrätten - Vad säger lagen av Bertil Bengtsson.

Naturområden och rörligt friluftsliv

Naturen i Ystads kommun är fantastisk. Här finns många fina naturområden med ett rikt växt- och djurliv och många ”små pärlor” i odlingslandskapet. I norra delen av kommunen karakteriseras landskapet av ett kuperat landskap ett s.k. backlandskap. Här finns odlingsmark men också skogar och sjöar. I anslutning till Krageholmssjön, Ellestadsjön och Fyledalen finns t.ex. några större skogsområden med ett rikt växt- och djurliv. I norra delen av kommunen finns också flera av kommunens värdefulla ängs- och hagmarker med intressant flora och fauna.

Även om en stor del av kommunens yta (70%) är odlad mark så finns ofta tillgängliga naturområden i anslutning till gårdarna och godsen. Större skogsområden finns t.ex. i anslutning till godsen Charlottenlund, Marsvinsholm och Bjärsjöholm. Natur finns också längs Charlottenlundsbäcken, Svarteån, Nybroån, Kabusaån och Tygeå med tillflöden som rinner genom kommunen och mynnar i havet.

Mer om natur, djur och växter

För information om olika bestämmelser m.m. hänvisas till Miljöbalken kap. 3,4 och 7. En sammanfattning finns också i kommunens Naturvårdsprogram antaget av kommunfullmäktige 2012-08-16.

Mer om naturområden i Ystads kommun, se också Naturvårdsprogram för Ystads kommun, 2012.

Särskilt utmärkande för kommunen är den oexploaterade kusten med fantastiska badstränder, ängs- och hagmarkerna vid Skarviken, Hammars backar och Kåseberga samt skogsområdena Lilleskog, Sandskogen, Hagestad och Sandhammaren.

På flera platser i kommunen är floran och faunan så speciell och skyddsvärd att den skyddas genom olika förordnanden, strandskydd längs hav, sjöar och vattendrag, naturreservat, naturminne, skogliga biotopskyddsområden och landskapsbildsskydd. Vissa områden har också pekats ut i ett Europeiskt perspektiv (s.k. Natura 2000-områden) då de är så värdefulla.

Exempel på naturområde med strövstig för friluftsliv.
(Foto: Lasse Lindsjö)

Naturreservat och rörligt friluftsliv

I Regeringen proposition - Framtidens friluftsliv - är ett av målen att skyddade områdena ska vara en resurs för friluftsliv. Med detta vill man genom skötsel och förvaltning skapa goda förutsättningar och möjligheter till friluftsliv och rekreation i de naturreservat som är uppskattade som utflyktsområden.

I Ystads kommun har flera naturreservat skyddats på grund av sin värdefulla natur, skyddsvärda växter och djur. Ofta är dessa områden också uppskattade utflyktsområden och man har därför även velat ge allmänheten möjlighet till friluftsliv och rekreation där.

Några av de skyddade områdena har speciellt anpassats för rörligt friluftsliv. Här finns till exempel anlagda strövstigar, rastplatser m.m. Att lyfta fram de områden där mindre åtgärder ytterligare kan underlätta tillgängligheten utan att skada natur, växter och djur rimmar väl med målet i Regeringens proposition.

Rörligt friluftsliv i Ystads kommun

Skogshejdan

Skogshejdan är ett 88 ha stort ålderdomligt beteslandskap i småkuperad terräng som avsattes som naturreservat 1971. Betesmarken är omväxlande glest bevuxen med buskar och tätare spridda buskage. De låglänta partierna är sankta och centralt i området finns en mindre sjö som bildades efter torvtäkt vid förra sekelskiftet.

Skogshejdan är också en betydelsefull fågel- och groddjurslokal. Här finns både klockgroda, lövgoda och större vattensalamander. Dagfjärilfaunan är artrik och här finns också flera arter vedskalbaggar bl.a. långhorningen och mindre ekbock och även och på vintern letar de båda rovfågelnarna kungsörn och fjällvråk här efter mat.

Skogshejdan med ny grind så man kan komma in med barnvagn eller rullstol. (Foto: Christer Persson och Siv Bengtsson-Lindsjö)

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Från väg 13 tar man av mot Baldringe och efter ca 3 km svänger man norrut mot Ållskog. Man åker förbi gården och efter ytterligare ca 1,5 km, precis där skogen börjar, svänger man av åt höger in på en liten skogsväg. Längs denna finns ett par mindre parkeringsfickor där man kan stanna och via övergångar komma in till reservatet. En av övergångarna har en lutande grind som gör det möjligt att komma igenom med t.ex. barnvagn. Informationstavlor över området finns också i anslutning till parkeringsfickorna.

Området är strövvänligt men marken är ojämn då den bitvis är uppbökad av vildsvin.

I naturreservatet är det bl.a. inte tillåtet att:

- gräva, eller skada stenar m.m. eller terrängformer
- ställa upp anläggning eller för reservatet främmande föremål eller sätta upp tavla, skylt eller liknande
- bryta kvistar, eller skada levande eller döda träd och buskar
- plocka eller gräva upp växter eller skada hägnader eller anordningar
- fånga, samla in eller plantera ut insekter eller andra djur eller på annat sätt störa djurlivet
- ha med hund eller husdjur som inte hålls i koppel
- rida annat än på skogsbilväg
- göra upp eld, tälta eller ställa upp husvagn eller motsvarande
- köra med motordrivet fordon annat än på bilväg eller parkeringsplats, eller parkera annat än på parkeringsplats
- på ett störande sätt använda musikinstrument, ljudanläggning eller liknande

Förvaltare: Länsstyrelsen i Skåne län

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

I Sövestad tar man av från väg 13 öster ut mot Högestad. Efter ca 3 km finns naturreservatet här norr om vägen. Här finns två informationstavlor över området och enkla övergångar till området. Det finns en liten plats i anslutning till informationstavlorna, där man med viss möda kan parkera en bil, men bäst är att komma till området med cykel.

Speciellt för växtintresserade är detta ett fint utflyktsmål.

I naturreservatet är det bl.a. inte tillåtet att:

- skada fast naturföremål eller ytbildning
- ta med hund eller katt som inte hålls kopplad
- göra upp eld eller tälta
- plocka, gräva upp eller på annat sätt skada växter
- samla in mossor, lavar, insekter, snäckor m.m.
- bryta sönder eller samla in och ta bort död ved
- störa djurlivet t.ex. genom närgången fotografering av fågelbo
- sätta upp tavla, skylt eller liknande.

Förvaltare: Länsstyrelsen i Skåne län

Högestads mosse

På mossen har tidigare brutits torv och underliggande kalkrika jordarter har kommit att prägla vegetationen. Här finns yppig vegetation med rikkärr, kalkfuktängar, högörtängar, öppna hagmarker och fuktängar. Vegetationen är mycket artrik, med flera orkidéarter. Fjärilsfaunan är också artrik med bl.a. starrgräsfjäril och

kovallnätfjäril. I området finns också lövgroda och långbensgroda, samt fisken stensimpa. Flera hotade arter finns på mossen t.ex. stor ögontröst, kärrjohannesört och blåttåg samt kalkkärrgrynsnäckan. Naturreservatet ingår i EU:s ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Högestads mosse. (Foto: Christin Jönsson och Richard Bergendahl)

Rörligt friluftsliv i Ystads kommun

Svartskylle

Svartskylle naturreservat bildades år 2005 och omfattar ett 80 ha stort område med kulturbetesmarker omväxlande med fragment av torrängsartade naturbeten. Området är kulturhistoriskt intressant, är botaniskt värdefullt med flera sällsynta växter och har stort zoologiskt värde med bl.a. landets främsta förekomst av lövgroda. Här finns också klockgroda, större vattensalamander och röd glada. I den lilla sjön i områdets nordvästra hörn kan man ofta skåda gråhakedoppingen som är reservatets främsta karaktärsfågel. Rovfågeln gladan är vanligt förekommande i området och

ibland kan man även skåda havsörn och kungsörn här. Mest intressant är kanske den nästan helt opåverkade mossen (Fredriksbergs mosse) i områdets sydöstra del. På mossen finns flera olika vegetationstyper med rikkärr- och fattigkärr och högmossevegetation med bl.a. vitmosstuvor med ljung (på toppen av tuvorna), rosling och tranbär. Den typ av beteslandskap som Svartskylle naturreservat och den intilliggande betesmarken Oxhagen representerar saknar motsvarighet i länet. Naturreservatet ingår i EU:s ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Från fågeltornet, vid den lilla dammen, kan man skåda bl.a. gråhakedopping. (Foto: Christin Jönsson)

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Från väg 13 tar man av mot Baldringe och efter ca 700 m ligger reservatet på höger sida om vägen. Här finns plats för parkering för ca fem bilar. Här finns informationstavla med beskrivning och karta över område, rastplats med "grillrör" och fyra bord med bänkar. Två av borden är utformade så man kommer till med rullstol. Här finns också ett fågeltorn, där man via en brant ramp (lutning 17%) kommer upp till första våningen och via en stege till andra våningen. Här har man fin utsikt över en liten sjön där man bl.a. kan skåda gråhakedoppingen.

Från rastplatsen leder en markväg vidare in i reservatet. Från denna kan man sedan ta sig in på ängarna och till mossen via enkla trätrappor. Betesmarkerna är kuperade och man har en härlig utsikt över området från de övre ängarna.

Längs markvägen söder om reservatet finns också två informationstavlor.

I naturreservatet är det bl.a. inte tillåtet att:

- sätta upp tavla, skylt eller liknande
- gräva eller skada stenar, terrängformer m.m.
- utföra någon form av anläggning eller ställa upp för reservatet främmande föremål
- på ett störande sätt använda musikinstrument, ljudanläggning eller liknande
- köra med något fordon, tälta, ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande
- rida eller köra med häst
- göra upp eld annat än på befintliga grillplatser
- ordna tävling eller verksamheter som kan inverka störande på naturmiljön.

Förvaltare: Länsstyrelsen i Skåne län

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Lättast når man skogen med cykel, men området kan också nås under dagtid via vägen förbi soptippen i öster. Kvällstid och helger är vägen till området avstängd med bom. Själva reservatet, som är en del av ett större skogsområde, har hägnats in för att skydda bokföryngringen i området från betande djur.

Längs den västra delen av reservatet finns en markväg genom skogen (5-8 % lutning). Från en brant stega härifrån kan man komma in i själva reservatet, men det finns vildsvin i området innanför staketet, så det är säkrare att uppleva skogen från markvägen. Staketet kommer att tas ner när bokplantorna har etablerat sig och då blir området mera tillgängligt.

Informationsskylt finns i den södra och norra delen av reservatet i anslutning till markvägen. Söder om reservatet är det också möjligt att parkera.

Skåneleden passerar ca 370 meter från naturreservatet.

I naturreservatet är det bl.a. förbjudet att:

- skada fast naturföremål eller ytbildning
- ta med hund eller katt som inte hålls i koppel
- göra upp eld eller tälta
- plocka, gräva upp eller på annat sätt skada växter
- samla in mossor, lavar, insekter, snäckor m.m.
- bryta sönder eller samla in och föra bort död ved
- avsiktligt störa det vilda djurlivet t.ex. genom närgrängen fotografering av fågelbo
- sätta upp tavla, skylt eller liknande.

Förvaltare: Länsstyrelsen i Skåne län

Bjersjöholms ädellövskog

Det 11 ha stora skogsområdet avsattes som naturreservat 1993 och utvidgades 2010. Det är ett synnerligen värdefullt skogsområde med grovstammig och högvuxen, vidkronig ädellövskog. Här växer bokskog med inslag av ek, samt i fuktiga partier al, ask, björk och sälg. Här har även funnits alm, men almarna har drabbats av almsjuka och dött. Bokskogen är en av Skånes äldsta med många mycket gamla träd, en del träd är kanske mer än 250 år. Området har varit skogsbevuxet under mycket lång tid och är rankat som det nionde värdefullaste skogsområdet i Skåne med avseende på skogslevande arter och ingår också i EU:s nätverk för skyddade områden.

En brant stega leder in i reservatet. (Foto: Siv Bengtsson-Lindsjö)

Markfloran är karaktäristisk för rika ängslövskogar med arter som skogsbingel, vit- och gulsippa, lundgröe och hässlebrodd. Det biologiska, markhistoriska och geovetenskapliga värdet är mycket högt. Många döda träd tillsammans med den rika lövskogsvegetationen innebär utmärkta livsmiljöer för insekter, snäckor och sniglar, en rik svampflora samt mossor och lavar. De sällsynta svamparterna filtbroskivling, droppskivling, lundticka och koralltaggsvamp finns t.ex. här. Svampar som bara finns på ett fåtal lokaler i landet. Fågellivet är också rikt och här finns många sällsynta fåglar bl.a. häckar här röd glada och skogsduva.

Rörligt friluftsliv i Ystads kommun

Norra Sandskogen

Norra Sandskogen är ett kommunalt naturreservat, till skillnad från övriga naturreservat i kommunen som är statligt inrättade. Det avsattes som naturreservat 2007 och omfattar 210 ha skog och ängsmark. Området är intressant ur flera aspekter: Biologiskt med ett rikt växt- och djurliv, geomorfologiskt med revlar och dynbildningar som bildades då kustlinjen var högre belägen, samt inte minst intressant för rörligt friluftsliv och det är ett av Ystadsbornas viktigaste rekreationsområden. Stora delar av de gamla sanddynerna i skogen är be vuxna med gammal tallskog. Några granplanteringar finns också liksom blandskog

med ek, tall, björk och gran och lövblandskogar. På marken växer styva gräs, halvgräs och ris: kruståtel, sandstarr, kråkris, samt fläckar med ljung, lingon och blåbär, samt ett antal olika örter, bl.a. vitsippa, svalört, liljekonvalj och de mindre vanliga pyrolaarterna. Skogen har ett rikt växt- och djurliv och det förhållandevis milda kustklimatet och närheten till kontinenten gynnar bl.a. sällsynta skalbaggar såsom yxbaggen (*Serropalpus barbatus*). Ett stort antal olika fågelarter kan man också glädja sig åt. Vanliga är lövsångare, bofink och svarthätta och i en damm i skogskanten häckar Ystads kommunfågel gråhakedoppingen.

Norra Sandskogen. (Foto: Andreas Malmkvist)

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Längs Militärvägen genom skogen finns parkeringsfickor på ett flertal platser i skogen och några mindre rastplatser. Informationstavlor finns i anslutning till rastplatserna.

Fyra olika långa motionsslingor finns markerade liksom ett speciellt ridspår. För att öka framkomligheten finns också markerat "stig för alla". Dessa stigar är även framkomliga för rullstolsanvändare och för gående med barnvagn.

Broschyr över reservatet finns att ladda ner på Ystads webbsida.

I naturreservatet är det bl.a. förbjudet att:

- sätta upp tavla, skylt eller liknande
- gräva eller på annat sätt skada fasta naturföremål eller ytbildningar
- bryta kvistar, eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar
- gräva upp växter eller plocka växter till försäljning
- avsiktligt störa djurlivet eller klättra i träd med fågelbon
- uppföra någon form av anläggning eller ställa upp för reservatet främmande föremål
- tälta eller sätta upp husvagn, eller motsvarande
- göra upp eld, annat än på iordningställda eldplatser
- ta med hund som inte hålls kopplad under tiden 1 mars – 20 augusti, samt hela året i markerade motions- och ridspår
- rida annat än på anvisade ridstigar
- på ett störande sätt använda musikinstrument, ljudanläggning eller liknande
- cykla i motions- eller ridspår
- köra med motorfordon på annat än bilväg

Förvaltare: Ystads Kommun

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv:

Längs kustvägen finns ett flertal infarter med mindre parkeringsplatser i anslutning till skogen. Parkeringsplatsen vid första tillfartsvägen i väster är också för rörelsehindrade.

Vid varje infart finns toaletter. Toaletten vid Ryssvägen är en större sådan.

Skåneleden, längs Badstigen, som löper genom området längs kusten, är jämn och på slät mark. Det finns rastplatser längs stigen, men inga med bord där det går att sitta om man har rullstol.

Sandstranden för bad och rekreation är förnämlig. Strax väster om reservatet finns fem bryggor. Vid den andra bryggan från väster finns omklädningsrum. Till bryggorna kan man komma via träspång och det finns steg ner till vattnet från bryggorna. Från alla, utom den längst i väster, finns också en trappa.

I naturreservatet är det bl.a. förbjudet att:

- göra upp eld, annat än på iordningställd och anvisad plats
- gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, mossor eller lavar
- bedriva tångtäkt eller avlägsna tång från dynerna
- anordna motortävling, skyttetävling, orienteringstävling, båtävling eller träning därför
- åka vattenskidor eller windsurfa närmare stranden än 100 meter
- på ett störande sätt använda radio, bandspelare, musikinstrument eller liknande.

Länsstyrelsen i Skåne län förvaltar området.

Ystads Sandskog

Den andra delen av Ystads Sandskog, söder om väg 9, blev naturreservat redan 1989. Det är ett tilltalande, skogsbevuxet dynlandskap med äldre strandlinjer. Sanddriften var tidigare ett stort problem i Ystads stad och området skogsplanterades därför under 1800-talet för att sanden skulle bindas. I dag är området bevuxet med tall samt mindre partier med ek, bok och gran. I anslutning till Nybroåns gamla åfåra växer också sumpskog med al och björk. På de torrare delarna av skogen är marken bevuxen med krustätel, lingon, blå-

bär och ljung. I fuktigare delar kan man också hitta den ovanliga kärrviol och orkidéerna tvåblad och korallrot. Strandområdet består av sandstrand med innanförliggande kustparallella sanddyner. Faunan är rik, speciellt i den gamla åfåran där många fåglar häckar och insektslivet är rikt. Området är geologiskt och biologiskt intressant och mycket omtyckt som närströvsområde för Ystadborna. Den fina sandstranden utmed kusten är livligt frekventerad av kommuninvånarna och många turister under sommarperioden.

Promenad längs Badstigen och trappa ner till vattnet. (Foto: Christin Jönsson)

Rörligt friluftsliv i Ystads kommun

Ingelstorps mosse

1987 beslöt Länsstyrelsen i Skåne län att skydda Ingelstorps ängar och mosse. Området är ett 187 ha stort, nästan sammanhängande gräsmarksområde, som till stor del utnyttjas som betesmark. Genom Ingelstorps mosse går ett fuktigare stråk med flera småvatten, småkärr och ett större kärrparti. Detta är resterna av den tidigare vidsträckta Hammarsjön som idag är dränerad genom den grävda Hammars ränna. Flera sällsynta växter förekommer i området, bl.a. lökgamander, pipstakra, höskallra och orkidéer. Våtmarkerna är

också viktiga för strandpadda och lökgröda och fågellivet är rikt med många rastande och häckande gäss, änder och vadare.

Delar av området ingår i ett militärt övningsområde, men när det inte används av militären är det värdefullt för rekreation och friluftsliv. Området är av stor vikt för rastande och häckande fåglar, är kulturhistoriskt intressant och genom sin skönhet av stort värde för landskapet.

Ingelstorps mosse hösten - vintern 1993. (Foto Siv Bengtsson-Lindsjö)

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Från landsvägen mot Glemminge tar man av vid skylten mot Borrby, Löderup och Ingelstorp. Efter ca 1 km fortsätter man av in på en mindre väg söderut mot Ingelstorps ängar och efter ytterligare knappt 1 km är man framme vid mossen. Här finns en liten parkeringsficka och informationstavla över naturreservatet.

Cykelvägen från Ystad längs kustvägen går längs områdets södra kant. På en plats längs kustvägen finns en plats möjlig att parkera på.

Den västra delen av området ingår i försvarets övningsområde och är inte tillgängligt då det pågår övning, men väl vid andra tider.

Ingelstorps mosse är ett fint område för fågelskådare.

I naturreservatet är det bl.a. förbjudet att:

- avsiktligt störa djurlivet
- göra upp eld
- tälta eller ställa upp husvagn eller motsvarande
- sätta upp tavla, skylt, eller liknande.

Länsstyrelsen i Skåne län förvaltar området.

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Från östra Kustvägen i Hammar tar man av in på Gamla kustvägen, en liten grusväg som leder fram till en parkeringsplats som gränsar till Kabusa skjutfält och naturreservatet.

Bussförbindelse finns till Hammar och Kåseberga från Ystad och Simrishamn på vardagar och sommartid.

På en cykelväg kan man också ta sig från Ystad nästan fram till till Hammar, där Skåneleden går fram längs kusten.

En stor parkering finns i Kåseberga, där det också finns informationstavlor och enklare toaletter. Här är skyltar till Ale stenar - Sveriges största fornlämning. Sträckan dit går längs en mindre strövstig, via Killevägen upp längs en brant liten grusväg (upp till 18% lutning) och passerar två färstar fram till stensättningen. Från hamnen kan man också nå Ale stenar via en brant trappa och grusstig. Längs denna finns några enkla fikabord och bänkar. Detta är ett fantastiskt fint utflyktsområde i kuperad terräng.

I naturreservatet är det bl.a. förbjudet att:

- gräva eller på annat sätt skada stenblock, levande eller döda träd, buskar och stubbar m.m.
- avsiktligt störa djurlivet
- göra upp eld utom på iordningställd eldplats eller på stranden
- tälta eller ställa upp husvagn eller motsvarande
- hängflygning inom vissa delar av området
- på ett störande sätt använda ljudanläggning eller motsvarande
- sätta upp tavla, skylt eller liknande.

Länsstyrelsen i Skåne län förvaltar området.

Hammars backar - Kåsebergaåsen

Området, som avsattes som naturreservat 1996, omfattar ett 605 ha stort landområde längs kusten och vattenområdet i Östersjön ut till 3 meters djup. Kåsebergaåsen och Hammars backar byggdes upp för ca 15 000 år sedan när den senaste inlandsisen sakta smälte av. Idag är en stor del av området betesmark med speciell flora och fauna. I branterna kring Hammars backar, Kåseberga och Löderup finns sandstäppvegetation och på åsens sydsida finns också stäppartad torräng, huvudsakligen vid Hammars backar där också gullviva och backsippa uppträder i massförekomst.

Gullvivor på Hammars backar. (Foto: Siv Bengtsson-Lindsjö)

Den örtrika vegetationen ger också förutsättningar för en rik förekomst av fjärilar och vildbin. Uppe på åsen har man en hänförande utsikt över Östersjön och slätten nedanför åsen i norr.

Vid Kåseberga finns Ales stenar, som är en av landets märkligaste fornlämningar och Sveriges största skeppsättning. På våren är Kåseberga en utmärkt plats att skåda vårsträcket av olika fågelarter.

Naturreservatet ingår i EU's ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Backåkra

Naturreservatet Backåkra bildades som naturminne 1958, men utvidgades och ändrades till naturreservat 1973. Här ligger Dag Hammarskjölds gård Backåkra, som är ett internationellt känt turistmål och meditationsplats. Dag Hammarskjöld köpte Backåkragården 1957 för att bevara det öppna hedlandskapet. Efter hans död testamentarades gården till Svenska Turistföreningen. Gården rymmer bl.a. minnen från Dag Hammarskjölds liv och verksamhet.

Det böljande öppna hedlandskapet omkring Backåkra är präglad av långvarig betesdrift. Vegetationen har säregna drag och blomsterprakten är stor med bl.a. backsippa och fältsippa. Fågellivet är också rikt och den sällsynta fältpiplärkan häckar på heden. Naturreservatet ingår i EU:s ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Från Backåkragården är utsikten härlig över det öppna beteslandskapet, Östersjön och slätten i norr.

Backsippa vid meditationsplatsen vid Backåkra. (Foto: Siv Bengtsson-Lindsjö)

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Naturreservatet är skyltat från kustvägen in på Bjeringsborgsvägen och sedan via en mindre grusväg fram till Backåkra.

Vid Backåkragården finns en parkeringsplats och här finns också en informationstavla över området.

På heden finns en meditationsplats uppbyggd av stenar.

Från parkeringen kan man komma ut på heden via en lutande grind och en upptrampad stig genom betesmarken fram till meditationsplatsen och till Skåneleden i söder.

I naturreservatet är det bl.a. förbjudet att:

- köra med motorfordon utom på infartsvägen till P-platsen
- parkera på annan plats än på parkeringsplatsen
- plocka eller gräva upp blommor
- gräva
- tälta, campa eller ställa upp husvagn
- göra upp eld
- skräpa ner
- medföra hund eller katt som inte hålls i koppel

Länsstyrelsen i Skåne län förvaltar området.

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Genom området längs Tygeås västra sida leder en plan asfalterad väg ner till stranden. Längs vägen finns enklare rastplatser, bänkar och mindre platser att parkera på. Två enkla toaletter finns också i anslutning till två lite större parkeringsytor i början och i slutet av vägen.

Den andra delen av reservatet öster om Tygeå är en lite vildare del som inte tillrättalagts på samma sätt. Här finns ett antal mindre stigar som leder genom skogen fram till stranden.

Längs kuststräckan finns fantastiska sandständer att njuta av och området som helhet passar för både den som vill ha det lite tillrättalagt och den som mer vill ha vild natur.

I naturreservatet är det bl.a. förbjudet att:

- gräva eller skada fast naturföremål eller ytbildning
- bryta kvistar, eller skada levande eller döda träd och buskar
- gräva upp växter och plocka växter till försäljning
- avsiktligt störa djurlivet
- tälta eller ställa upp husvagn eller motsvarande
- göra upp eld, annat än på iordningställda eldplatser
- ta med hund som inte är kopplad
- beträda område som är inhägnat i avsikt att skydda vegetation och mark
- rida annat än på anvisade ridstigar
- köra med motorfordon annat än på anvisade vägar
- parkera annat än på anvisade platser
- på ett störande sätt använda ljudanläggningar eller liknande
- sätta upp tavla, skylt, eller liknande

Länsstyrelsen i Skåne län förvaltar området.

Hagestad

Hagestads naturpark, öster om Löderups strandbad, är ett reservat för rörligt friluftsliv och naturvård. Området avsattes redan 1960 som ett naturskyddat område enligt den äldre naturvårdslagen. Efter en utvidgning 1993 omfattar det idag ett ca 320 ha stort naturområde. Redan på förhistorisk tid fanns det bosättningar utmed Tyge å som rinner igenom området fram till kusten. Ekskog var troligen vanlig här under bronsåldern, men under 1700- och 1800-talet bredde stora sandfält ut sig i området. Idag bildar de lösa flygsandsjordlagren i området ett intressant dynlandskap.

Hagestads naturpark en lite vildare del och en lite mer tillrättalagd. (Foto Siv Bengtsson-Lindsjö)

Vegetationen är mosaikartad med ekskogar, tallplanteringar, ljunghedsfragment och öppna dynpartier med 300 olika växtarter. Inom reservatet förekommer också stora liljekonvaljbestånd. Förhållandena i området gynnar ett rikt djur- och fågelliv och insektsfauna är unik med flera ovanliga arter t.ex. brunstarrfly, vit puckelmätare och gulgrå lövmätare.

Området är geologiskt och biologiskt intressant. Naturreservatet, ingår i EU:s ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000 samt har stort värde för rekreation och rörligt friluftsliv.

Rörligt friluftsliv i Ystads kommun

Sandhammaren

Vid Sandhammaren finns kommunens i särklass förnämsta badstrand med en fantastiskt bred sandstrand. Speciellt sommartid är området mycket välbesökt. 1987 förklarades området som naturreservat med syfte att bevara det 450 ha stora kustområdet med sanddyner och 175 ha av vattenområdet längs kusten.

De mäktiga sanddynerna är unika i Sverige. Efter hand som dynerna byggs upp och stabiliseras utvecklas zoner med olika typer av vegetation. Innanför dynerna

finns stora arealer buskformig ekskog med lång kontinuitet. Även faunan är intressant, bl.a. förekommer här sällsynta häckfåglar och insekter.

Området är värdefullt för rörligt friluftsliv och rekreation, dels som strövområde och dels genom den breda badstranden utmed Sandhammaren.

Naturreservatet ingår i EU's ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

På en träspång ner till stranden och till en utsiktsplats på dynerna kan man sitta och njuta av havsutsikten. (Foto: Siv Bengtsson-Lindsjö)

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Från kustvägen leder en asfaltväg genom reservatet fram till stranden. Längs vägen finns flera mindre parkeringsfickor och nere vid stranden ett större område för parkering. För att underlätta att komma ner till stranden är en enkel träspång utlagd ner till en rastplats med bänkar och ett större trädäck. En träspång leder också fram till en överbyggd utsiktsplats uppe på dynerna. Flera skyltar finns som beskriver området och en kioskanläggning samt toaletter finns i anslutning till den större parkeringsplatsen.

Detta är kommunens förnämsta badplats och ett härligt strövområde.

I naturreservatet är det bl.a. förbjudet att:

- gräva eller skada terrängformer m.m.
- gräva upp växter samt plocka växter till försäljning
- tälta, ställa upp husvagn eller liknande
- göra upp eld
- köra med motordrivet fordon annat än på anvisad väg eller plats
- parkera annat än på anvisade platser
- avsiktligt störa djurlivet eller samla in insekter
- på ett störande sätt använda ljudanläggning eller liknande
- rida inom området utom inom en 25 meter bred zon närmast vattenlinjen under tiden 1 september - den 30 april
- permanent lägga upp båtar på stranden
- ta med hund som inte är kopplad
- ta bort tång från strandplan och dyner
- beträda inhägnade områden med tillträdesförbud
- sätta upp tavla, affisch eller liknande

Länsstyrelsen i Skåne län förvaltar området.

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Rastplatser och parkeringsplats finns i anslutning till området i söder.

Genom området leder en asfalterad rak plan väg och från denna några mindre skogsstigar lämpliga för promenad.

I naturreservatet är det bl.a. förbjudet att:

- sätta upp tavla, skylt, inskrift eller liknande
- gräva, eller på annat sätt skada stenar, terrängformer m.m.
- utföra någon form av anläggning eller ställa upp för reservatet främmande föremål
- använda ljudanläggningar på ett störande sätt
- tälta, ställa upp husvagn eller motsvarande
- göra upp eld annat än på anvisade platser
- köra med motorfordon annat än på bilväg
- parkera annat än på anvisad plats
- ta med hund eller annat djur som inte är kopplat
- rida på annat än på utmärkta ridstigar
- fånga och föra bort eller samla in insekter eller andra djur eller på annat sätt skada djurlivet.

Området förvaltas av Länsstyrelsen.

Hagestad - Järarna

2011 bildades ett nytt naturreservat i anslutning till naturreservaten Hagestad och Sandhammaren. Genom reservatet går ett flertal strandvallar som bildats för 7000 år sedan. Vallarna är viktiga geologiska formationer som visat på de processer som skapat sanddynområdet.

De sandiga områdena skapar goda förutsättningar för växter och djur och flera sällsynta arter, speciellt insekter och fåglar finns i området.

Hagestad - Järarna. (Foto: Siv Bengtsson-Lindsjö)

Andra områden intressanta för rörligt friluftsliv

Ett mål i propositionen Framtidens friluftsliv (prop. 2009/10:238) som sedan utvecklades i Regeringens skrivelse ”Mål för friluftspolitiken” är att det ska finnas attraktiv tätortsnära natur så att befolkningen i tätorter ska ha god tillgång till natur- och rekreationsområden på nära håll. Alldeles i anslutning till Ystads stad finns sådana områden d.v.s. Sandskogen, naturrekreationsområdet Dag Hammarskjölds park och stränderna utmed kusten. Men även i anslutning till byarna på landsbygden är det viktigt med närområden för rekreation. Med relativt små medel kan man göra landskapet i anslutning till bebyggelsen här mera tillgänglig, samtidigt som naturmiljön förstärks till glädje för vilda växter och djur. Det kan till exempel röra sig om smala naturstråk eller gång- och cykelleder som anläggs från bebyggelsen ut till befintliga naturområden.

Eftersom allemansrätten gäller så är även naturområden som inte är skyddade intressanta för friluftsliv. Några av dessa beskrivs här.

Nyvångsskogen

Nyvångsskogen är ett stort, svagt kuperat, sammanhängande skogsområde väster om Fyledalen. Här växer bl.a. de sällsynta och rödlistade arterna buskvicker och skogskorn. Området är huvudsakligen

täckt med bokskogen men här finns också insprängda sumpskogsområden, några mindre granplanteringar och ung ekskog. I de västra delarna växer örtrika skogar av lågörttyp med inslag av hedbokskog och i öster dominerar hedbokskogen. De insprängda sumpskogarna är be vuxna med klibbalsumpskog samt mindre delar översilningsmark med askskog. Området är tillsammans med Fyledalen ett fint utflyktsområde.

Krageholmsområdet

Krageholmssjön är en viktig häckningslokal för bl.a. grågås. I strandskogarna runt sjön växer al och vide och innanför dessa frodig ädellövskog med bok och ek. Runt sjön förekommer trollfladdermus och i strandområdena tvåtandad spolsnäcka. Sjön är fiskrik med förekomst av bl.a. ål och den ovanliga fisken nissöga. Den lövskogsklädda ön Lybeck i Krageholmssjön har en osedvanligt yppig vegetation med bl.a. ormbunken strutbräken, samt ramlök. Men på ön råder beträdnadsförbud och en stor mängd fågelarter häckar därför ostört på ön.

Söder om Krageholmssjön finns stora ekar stående i en åker. De gamla träden och bokskogen intill har stort värde i sig. Området är också värdefullt genom förekomsten av bl.a. trollfladdermus, tvåtandad spolsnäcka och flera sällsynta lavar.

Sjön och dess omgivning ger goda förutsättningar för friluftsliv och naturupplevelser av hög klass.

Skarviken

Vid Skarviken finns en liten naturbetesmark som hävdats mer eller mindre kontinuerligt under lång tid. Närmast stranden finns buskage med slån och på några platser finns utbildade torrängar med artrik flora med bl.a. blodnäva, axveronika och backnejlika och bland mindre vanliga arter kan nämnas smal kärringtand.

Kabusaområdet

Strandängarna öster om Nybrostrand fram till Hammar ingår i militärens övningsområde. När det pågår övning här är inte området tillgängligt men vid andra tider är det ett fantastiskt fint område att ströva i.

Utmed Kabusaån finns fina orkidéängar. Här är området relativt flackt medan den östra delen av området är kuperat med branta sluttningar ut mot havet. Flora och fauna är speciell liksom på Hammarsbackar öster om Hammar.

Hagestads mosse

Utmed Tygeå finns ett större fuktmarksområde. Torv har tidigare brutits på mossen och ett dike (Tygeå) är grävt genom mossen som är be vuxen med med lövbuskar. Området är rikt på småfåglar och näktergalen drillar ofta här under sommarkvällar. Som en reträttplats för det vilda är området viktigt och älg syns bl.a. ofta här. För att få öppet vatten anlades för några år sedan några dammar i området. I anslutning till dessa finns parkeringsplats och fågeltorn.

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Nyvångskogen

Fint naturområde där man kan ströva på skogsvägar. Möjlighet finns att parkera i i anslutning till vissa av skogsvägarna, t.ex. vid Ringvägen och Drottningvägen.

Krageholmsområdet

Möjlighet finns till parkering i små fickor längs landsvägen genom området.

Detta är ett fint naturområde, med flera skogsvägar som man kan promenera på.

En rastplats med bord och bänkar finns, nedanför en brant sluttning, vid Krageholmssjöns södra strand.

Skarviken

Området kan nås via cykelvägen från Svarte. En enkel övergång finns utmed cykelvägen.

Kabusaområdet

Området kan nås via cykelvägen längs kusten och det finns också ett par parkeringsplatser utmed kustvägen.

Hagestads mosse

Längs landsvägen finns möjlighet att parkera i anslutning till mossen.

Här finns också ett enkelt fågeltorn.

Tillgänglighet och anordningar för rörligt friluftsliv

Mindre parkeringsplatser finns vid Vattentornet, Folkestorps Byaväg och söder om Karlssons dammar.

Området kan även nås via cykelvägar och det går en gång- och cykelväg genom området.

Gång- och cykelvägen från Folkestorps Byaväg österut liksom gång- och cykelvägen österut från parkeringen söder om Karlssons dammar är tämligen plan. Mindre strövstigar finns också i området.

Bord och bänkar för picknick finns vid Karlssons dammar. Bänkar finns också på ett par platser utmed gång- och cykelvägen genom området.

Området är ströväntligt men backigt.

Vintertid om det finns snö är backen vid Karlssons dammar en livligt använd pulkbacke.

Dag Hammarskjölds park

Dag Hammarskjölds park är ett större natur- och rekreationsområde norr om Ystads stad. Här har skapats ett omväxlande naturområde med lövdungar, ängsmarker och våtmarker. Grundtanken har varit att utgå från befintlig vegetation och bygga vidare på denna. Det fanns några mindre dammar i området såsom ”Karlssons dammar” där det i början på förra seklet fanns ett tegelbruk. Några små lövdungar fanns också i området där det tidigare legat gårdar, för övrigt bestod området av odlad åkermark. Området börja-

de anläggas 1996. Flera lövträd och många lövbuskar, representativa för regionen, har planterats här bl.a. ek, bok, lönn, ask, avenbok, klibbal, sälg, hassel, hagtorn och nyponrosor. På ängarna har såtts in ängsfröblandningar med många blommande örter, som gullviva, mandelblom, blåklocka, prästkrage m.fl.

Genom området finns en gång- och cykelstig, några bänkar samt rastplats vid Karlssons dammar. Idag är Dag Hammarskjölds park ett viktigt strövområde för Ystadborna.

Dag Hammarskjölds park sommaren 2003. (Foto: Siv Bengtsson-Lindsjö)

Rörligt friluftsliv i Ystads kommun

Olika aktiviteter

Friluftsliv kan upplevas på en rad olika sätt. När man tänker på rörligt friluftsliv så finns det många möjligheter i Ystads kommun, stränderna utmed kusten, skogsmarken med möjlighet till svamptur på hösten m.m. I kommunen finns också rikligt med gång- och cykelvägar, skogsstigar och gångstråk som är lämpliga för promenader. En hel del är gjort för att underlätta för de som vill komma ut i naturen med olika anordningar och möjlighet till olika aktiviteter.

Vandringsleder

Ett trevligt sätt att upptäcka naturen i Ystad är att vandra längs Skåneleden. Skåneleden är en vandringsled genom det skånska natur- och kulturlandskapet. Leden är drygt 100 mil lång och är uppdelad i fem delleder, och totalt 80 etapper. Region Skåne har huvudansvaret för Skåneleden, Stiftelsen Skånska Landskap ansvarar för förvaltning av leden och totalt 26 kommuner ansvarar för all skötsel.

Vandringslederna är markerade med orange färg på träd och stolpar. Där leden ändrar riktning finns ofta vinkelpilar. För att kunna ange hur svår varje sträcka är pågår just nu ett arbete med att gradera Skåneleden. Graderingen för varje etapp finns under respektive delled på Skåneledens webbplats.

- Grön markering betyder att det är jämn terräng med fast underlag och att hela etappen är framkomlig med rullstol.

- Blå markering betyder varierande terräng, där mer än 50 % av etappen går på asfalt- eller grusväg.
- Röd markering betyder varierande terräng, där mer än 50 % av etappen går på naturstig.
- Svart markering betyder att leden går fram i kuperad terräng på naturstig och att branta partier förekommer.

Österlenledens etapper 1, 2, 3 och 12 (som är en del av Skåneleden) går genom Ystads kommun. Österlenleden passerar Ellestadsjön och Krageholmssjön fram till Ystad och fortsätter sedan österut längs kusten.

Ystad – Nybrostrand (etapp 1)

Etappen är lättgången och startar i Ystad, en av Sveriges bäst bevarade medeltidsstäder. Leden följer vägar genom staden och fortsätter sedan på gång- och cykelvägar genom Sandskogen, längs stranden där det finns fina badmöjligheter. Etappen är 10 km och mer än 50 % går fram på asfalt- eller grusväg. Mer om Sandskogen se sidan 14.

Nybrostrand – Löderups strandbad (etapp 2)

Etappen följer vägar och stigar längs kusten längs med Kåsebergaåsen med fantastisk utsikt och intressant flora och fauna. Etappen är 18 km och går fram i kuperad terräng där branta partier förekommer på naturstig. Mer om området se Kåsebergaåsen sidan 20.

Löderups strandbad–Borrby strandbad (etapp 3)

På smala vägar och stigar leder etappen fram till Sandhammaren med ett intressant dynlandskap med ekskogar med mattor av liljekonvalj. Etappen är 12 km och går fram i varierad terräng där mer än 50 % är på naturstig. Mer om naturen längs leden se Backåkra, Hagestad och Sandhammaren sidan 22-23.

Snogeholm - Ystad (etapp 12)

Etappen passerar Ellestadsjön och Krageholmssjön på mindre vägar och slutar inne i Ystad. Hela sträckan som börjar i Snogeholm är 24 km och går fram i varierad terräng, där mer än 50 % av etappen är på asfalt- eller grusvägar. Krageholmsområdet se sidan 25.

Skåneleden har en egen webbplats där man kan få tips och information om olika etapper. Man kan också ladda ner beskrivningar och kartor här. Ansvariga för sidan är Region Skåne, Stiftelsen Skånska Landskap och Visit Skåne.

Papperskartor över de olika etapperna säljs på Skånes turistbyråer och hos välsorterade bokhandlare. De kan också beställas via webbplatsen.

Cykelleder

Cykling är ett trevligt och avslappnande sätt att upptäcka naturen i kommunen. Här har man stor hjälp av den cykelkarta som Sydöstra Skånes Samarbetskommitté har tagit fram. Här föreslås en rad olika cykelturer och på kartan finns information om olika sevärdheter, rastplatser, matställen m.m. längs de föreslagna stråken.

På Turistbyrån kan man också få svar på frågor om cykeluthyrning, boende eller förslag på speciella cykelturer och besöksmål.

Badvattenkvalitet och Blå Flagga

Kommunen tar prov på badvattnet på åtta platser längs kusten, vid Svarte, Lilleskog, Bongs, Saltsjöbaden, Ryssvägen, Nybrostrand, Löderups strandbad och vid Sandhammaren.

På webbsidan "Badplatsen" redovisas resultaten från badvattenproven och man får här information om vattentemperatur och eventuell algblomning.

Webbsida: <http://badplatsen.smittskyddsinstitutet.se>

Blå Flagga är en internationell miljöutmärkelse som beviljas badplatser och småbåtshamnar som uppfyller vissa kriterier som rör vattenkvalitet, säkerhet, service och miljöinformation. Webbsida: www.blueflag.org

Motionsspår

I kommunens naturreservat Norra Sandskogen finns fyra olika långa motionsslingor. Två med elljus på 1,5 och 2,5 km, samt två andra på 5 km och 10 km. Här finns också framkomliga stigar för rullstolsanvändare och gående med barnvagn s.k. "stig för alla". Slingorna börjar strax öster om Regementet, där det också finns omklädningsrum i en byggnad. Omklädningsrummen är öppna året om och kan nås via en trappa. I anslutning till starten finns dessutom ett antal utomhusredskap för styrke- och konditionsträning samt en grillplats under tak.

På vintern, om det finns snö, passar slingorna utmärkt för skidåkning.

Ridning

Kommunen är välförsedd med anläggningar och naturområden för ridintresserade. I Norra Sandskogen finns markerat en ridstig med anslutning till Ystads Ridcenter norr om skogen. Året om finns det goda möjligheter att rida i ridspåret som är markerat på stolpar med vit markering. På övriga stigar och vägar i Sandskogen är det däremot inte tillåtet att rida.

I kommunen finns 3 aktiva föreningar, Ljunits-Herrestads Ryttaförening, St Herrestad Ridklubb och Ystad Ridklubb som bedriver ridsport och ridskolor i egna eller hyrda anläggningar. Dessutom finns ett antal mindre och enklare ridanläggningar i privat regi.

Badstränder

Badstranden vid Sandhammaren är kommunens i särklass förnämsta med en fantastisk, bred sandstrand. Men möjligheter till bad finns längs hela kuststräckan med långa härliga sandstränder, med undantag från Kabusa skjutfält då det pågår övningar där.

Badryggor finns vid badplatserna Svarte, Saltsjöbaden och Löderups strandbad. Mellan Saltsjöbaden och Ryssvägen finns fem bryggor (skyltade 0, 1, 2, 3 och 4). Vid brygga 1 finns också ett omklädningsrum. Till bryggorna kan man komma via en träspång och det finns stegar ner till vattnet från bryggorna. Från bryggorna 1 - 4 liksom vid Löderups strandbad finns även en trappa.

Under badsäsongen finns enklare toaletter vid alla badplatserna.

Camping

I kommunen finns 4 campingplatser. Samtliga ligger vid kusten i härlig skogsterräng och i anslutning till strövområden. Det ger besökarna fina möjligheter till bad, fiske, motion och annan rekreation.

- Sandskogens camping är en 4-stjärnig anläggning med 330 platser, 12 st övernattningsstugor och 20 st moderna åretruntstugor med självhushåll.
- Löderups Camping belägen i Löderups Strandbad är en 2-stjärnig anläggning med 200 platser.

- Nybrostrands Camping belägen i Nybrostrand med bassängbad, tennisbanor, golfbana och bangolf m m inom nära avstånd. Anläggningen är 1-stjärnig med 110 platser.
- Fredriksbergs kursgård, 8 km öster om Ystad är en campingplats med 36 platser och 22 övernattningsstugor samt servicehus.

Bedömningen av campingplatser görs i en femgradig skala beroende på hygien (toaletter, dusch- och tvätt-möjligheter m.m), miljökriterier (miljön på platsen, sophantering m.m.), servicekriterier (personal och gästservice), rekreationsanläggningar (lekplatser bollplaner, vandringsleder m.m.) samt utbudet av aktiviteter som shower, dans m.m.

Båtliv

I Ystad finns två gästhamnar med tillhörande service, en i Ystad och en i Kåseberga. De båda hamnarna är idag välbesökta smultronställen för flanerare och familjer med eller utan båt. Intensivast är folkmyllret under sommaren när även serviceutbudet är som störst.

Ystads småbåtshamn har drygt 60 gästplatser och 220 fasta båtplatser. Fasta båtplatser finns för båtar upp till 12 meter/ 40 fot. Det är också möjligt att komma in med något större båtar. Hamnen uppfyller kriterierna och miljökraven för Blå Flagg-certifiering.

Hamnen i Kåseberga har ett 20-tal gästplatser samt fasta båtplatser för fiskebåtar.

Fiske

Fiske är en populär fritidsaktivitet och möjligheterna till både insjö- och havsfiske är goda i kommunen.

I havet är det fritt att fiska året. Man kan även fiska i t.ex. Skönadalsdammen och i Nybroån men här krävs fiskekort liksom i andra åar och sjöar. Vid åarnas utlopp får man emellertid inte fiska då detta är fredade områden enligt gällande fiskebestämmelser.

Häng- och skärmflygning

På Kabusa skjutfält vid Hammars backar finns ett av Sveriges främsta hängflygställen. Att flyga hängglidare innebär att man hänger fritt i en sele under en vinge och styr med hjälp av tyngdpunktens förskjutning.

Boule

Boule kan utövas på flera platser i kommunen, bl a i Bollhusparken, vid Vincovillan i Sandskogen, i Surbrunnsparken, i Ystads småbåtshamn vid Ystad Båtklubbs klubbhus och på gamla skjutbanan vid start och mål för Sandskogens motionsspår.

Discgolf

En temporär bana med 4 hål finns i den s.k. miljöparken norr om Norra Sandskogen.

Information

Samhällsutvecklingen de senaste decennierna har lett till att många människor idag saknar ett naturligt förhållande till naturen. Detta kan också leda till att färre vågar ge sig ut i naturen och utnyttja den möjlighet som Allemansrätten ger oss i rätten att röra oss fritt i skog och mark. Förutsättningarna för olika grupper av människor varierar också och detta i sin tur ställer höga krav på bra och tillgänglig information riktad till olika intressegrupper.

Traditionella tryckta kartor och informationstavlor kan idag kompletteras med information på webben och i mobila enheter. Information kan till och med erbjudas besökaren på plats genom teknik som är anpassad till var besökaren befinner sig.

Kommunens webbsida

Det finns mycket information kopplad till rörligt friluftsliv och på kommunens webbsida finns informationen under ett antal olika flikar. Problemet är att informationen inte är samlad.

Under Fritid finns information om:

- strövområden
- vandringsleder
- orientering
- fiske

Under Turism, se och göra finns information om:

- sevärdheter och besöksmål
- länk till ”Visit Ystad och Österlen”.

Under Boende & Miljö, Natur och Miljö finns information om:

- naturområden i Ystads kommun
- Sandskogens naturreservat
- Naturvårdsprogrammet
- länk till Naturvårdsverkets hemsida med information om miljöbalken och allemansrätten
- länk till Naturskyddsföreningens sida med information om utflyktsområden
- länk till Skåneledens sida med information om Österlenleden.

Ystad & Österlen - Besöksguide

En användbar webbsida är VisitYstadosterlen.se. Här finns information och inspiration om olika evenemang och sevärdheter såsom:

- vandring
- cykling
- islandshäst
- skärmflygning
- klättra
- natur
- m.m.

Facebook

Här finns inspirerar och informerar man om det goda livet på Österlen.

Kommunens Turistbyrå

På kommunens Turistbyrå kan man få tips om olika utflyktsmål och mer information om friluftsliv.

Här finns också ett antal olika broschyrer som man kan ta del av till exempel:

- Fyledalen med omgivning
- Cykelkarta för sydöstra Skåne
- Ystads kartor över byarna
- Kåseberga och Ales stenar
- Cykelkartor över Öresundsregionen
- Norra Sandskogen
- Ystad & Österlen guide och inspiration

Andra webbsidor

På Naturvårdsverkets webbplats under Vår natur samt Länsstyrelsens webbplats under Djur & natur finns information om:

- Friluftsliv, Allemansrätten och Skyddad natur

På Naturskyddsföreningens webbplats finns information om:

- Utflyktsmål

